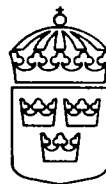

Utbildningsutskottets betänkande

1987/88:36

om datapolitik för statsförvaltningen
(prop. 1987/88:95, bil. 2)

UbU
1987/88:36

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen i proposition 1987/88:95 bilaga 2 (utbildningsdepartementet) om datapolitik för statsförvaltningen jämte motioner.

Propositionen

Regeringen har i proposition 1987/88:95 bilaga 2 (s. 72–85) om datapolitik för statsförvaltningen föreslagit

1. att riksdagen tar del av vad som i propositionen under avsnitt 1. Högskoleområdet har anförts om universitets- och högskoleämbetets arbetsuppgift,

2. att riksdagen till Inredning och utrustning av lokaler vid högskoleenheterna m.m. för budgetåret 1988/89 anvisar ett i förhållande till proposition 1987/88:100, bilaga 10, punkt I 2 med 4 000 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 389 000 000 kr.,

3. att riksdagen tar del av vad som i propositionen under avsnitt 2. Datorcentralen för högre utbildning och forskning i Stockholm, QZ, har anförts om datorcentralen QZ i Stockholm,

4. att riksdagen bemyndigar regeringen att godkänna ett avtal i huvudsaklig överensstämmelse med det avtal som träffats den 29 februari 1988 om datorcentralen för högre utbildning och forskning i Stockholm,

5. att riksdagen till Vissa särskilda utgifter inom högskolan m.m. för budgetåret 1988/89 anvisar ett i förhållande till proposition 1987/88:100, bilaga 10, punkt D 7 med 5 000 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 18 142 000 kr.,

6. att riksdagen till Lokalkostnader m.m. vid högskoleenheterna för budgetåret 1988/89 anvisar ett i förhållande till proposition 1987/88:100, bilaga 10, punkt D 5 med 5 000 000 kr. nedräknat reservationsanslag av 1 454 060 000 kr.

Motionerna

1987/88:Ub4 av Göthe Knutson (m) vari yrkas

1 a. att riksdagen avslår förslagen att överlåta verksamheten vid Stockholms Datamaskincentral för högre undervisning och forskning till DAFA Data AB,

1 b. att riksdagen avslår förslagen att finansiera denna överlåtelse med medel avsedda för forskning,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna, att i frågavarande myndighetsverksamhet bör avvecklas enligt de riktlinjer som anges i motionen.

1987/88:Fi13 av Bengt Kindbom och Gunnar Björk (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

7. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande villkoren vid ombildning av QZ till aktiebolag under DAFA Data AB.

Utskottet

ADB-utrustning för högskoleområdet

I bilaga 1 till propositionen har chefen för civildepartementet under avsnittet 5. Ny beslutsordning för ADB-investeringar redogjort för den framtida beslutsordningen. För högre utbildning och forskning innebär detta förslag att all ADB-utrustning fr.o.m. den 1 juli 1988 finansieras och upphandlas på samma sätt som annan utrustning för forsknings- och utbildningsändamål.

I en rapport till regeringen (UHÄ-rapport 1987:2) har universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) redovisat sin syn på hur högskolans datorisering och administrativa utveckling bör ske. Under avsnittet 1. Högskoleområdet i bilaga 2 i propositionen anför chefen för utbildningsdepartementet att det är angeläget att en samordning av högskolans infrastruktur och administrativa utveckling kommer till stånd. UHÄ bör som central myndighet inom högskole- och forskningsområdet ha denna samordnings- och utvecklingsroll. Inom de närmaste åren kommer särskilda insatser och resurser att krävas för system för kommunikation och informationsförsörjning.

Utskottet har för sin del inga invändningar mot de *arbetsuppgifter* som angivits för UHÄ vad gäller planering för samt samordning och utveckling av ADB-utrustning m.m.

Föredragande statsrådet föreslår vidare att den s.k. UHÄ-ramen i fortsättningen skall få användas för investeringar i datorutrustning för administrativa ändamål. Detta medför att UHÄ-ramen bör räknas upp med 4 milj.kr. för budgetåret 1988/89.

Utskottet har inga invändningar mot de *ökade resurser* som föreslås för *utrustning* eller den vidgade användningen av UHÄ-ramen. För klarhets skull vill utskottet påpeka att den föreslagna höjningen skall vara permanent, dvs. även avse UHÄ-ramarna för 1989/90 och 1990/91. Vid anslagsberäkningen i propositionen har emellertid inte hänsyn tagits till den ökning av beloppen för de båda kostnadsramarna som riksdagen tidigare under detta riksmöte har beslutat om (UbU 1987/88:30, rskr. 1987/88:162). Med den nu föreslagna ökningen av 4 milj.kr. kommer beloppet för anslaget I 2. Inredning och utrustning av lokaler vid högskoleenheterna att uppgå till (414 000 000 kr. + 4 000 000 kr. =) 418 000 000 kr.

I propositionen föreslås att datorcentralen för högre utbildning och forskning i Stockholm, QZ, fr.o.m. den 1 juli 1988 skall ombildas till aktiebolag under statliga DAFA Data AB. Bakgrunden till detta förslag är att QZ under en tid haft vissa problem med verksamheten och ekonomin. QZ har varit föremål för olika utredningar, bl. a. lämnade en särskild utredare den 15 oktober 1987 ett förslag till utbildningsdepartementet (SOU 1987:71). På grundval av den utredningen tillkallade regeringen en särskild utredare för att bereda frågan om hur QZ skulle ombildas till ett bolag under statliga DAFA Data AB. Förslag till avtal, daterat den 29 februari 1988, redovisas i propositionen.

Enligt gällande instruktion med bestämmelser om datorcentraler för högskoleutbildning har QZ till uppgift att på uppdrag utföra tjänster inom i huvudsak följande områden: servicebyråtjänster, drift av lokala datorsystem, datakommunikation, konsult- och utbildningstjänster, förmedling av persondatorer samt produktutveckling. QZ skiljer sig från övriga universitetsdatorcentraler genom att den skall tillhandahålla dataservice inte bara till de ansvariga huvudmännen inom högskolan – universitetet i Stockholm, tekniska högskolan i Stockholm och Karolinska institutet – utan också till försvarets forskningsanstalt (FOA).

Det föreslagna dotterbolagets uppgift skall enligt propositionen vara att tillhandahålla och förmedla datatjänster för forskning och utbildning, främst inom högskolan och FOA. De funktioner som QZ i dag har inom datakommunikationsområdet skall också i försettningen fullgöras av dotterbolaget. Den nya grundstrukturen för QZ anses också möjliggöra en utveckling av tjänster på mer nationell nivå, t.ex. inom SUNET (det nationella datornätet för universitet och högskolor) och EARN-NORD (ett akademiskt datornät i Europa).

Det bifogade avtalet innebär att de nuvarande huvudmännen garanterar det nya bolaget en viss nivå på intäkterna under en treårsperiod. Den intäktsgaranti om sammanlagt ca 90 milj. kr. som angivits i avtalet motsvarar 85–90 % av de intäkter som QZ genomsnittligt erhöll från huvudmännen budgetåren 1985/86 och 1986/87. Avtalet innebär att bolaget garanterar en prisnivå som motsvarar QZ:s nuvarande taxor med tillägg av ersättning för lokalkostnaderna. Dessa betalas i dag med medel från lokalkostnadsanslaget och belastar således inte QZ:s taxor. De nuvarande huvudmännen föreslås kompenseras för de därigenom höjda taxorna genom en uppräknig av anslaget Vissa särskilda utgifter inom högskolan med 5 milj. kr. Då det nya bolaget kommer att betala mervärdeskatt kommer huvudmännen att få belasta anslaget D 4. Datorcentralen för högre utbildning och forskning i Stockholm med kostnaderna för mervärdeskatt.

Två motioner tar upp frågan om ombildningen av QZ till bolag.

I motion 1987/88:Ub3 (m) framförs en rad kritiska omdömen om QZ:s sätt att fungera sett ur forskarnas perspektiv. Motionären anser slutligen att det är hög tid att låta varje högskola och forskare själv bestämma om sin användning och anskaffning av datorutrustning, varför förslaget att överlåta verksamheten till DAFA Data AB bör avslås (yrkande 1 a) liksom förslaget

att betala denna överlåtelse med medel avsedda för forskning (yrkande 1 b). Riksdagen bör i stället ge regeringen till känna att QZ bör avvecklas (yrkande 2).

I motion 1987/88:Fi13 (c) yrkande 7 pekar motionärerna på att det finns en viss risk att QZ:s nuvarande problem inte löses genom regeringens förslag och att nuvarande huvudmän genom garantiåtagandet kan förhindras att söka för egen del mer rationella lösningar. Motionärerna föreslår därför att riksdagen uppmanar regeringen att följa utvecklingen vid det nya bolaget från rationalitets- och konkurrenssynpunkt. Om bolaget inte kan upprätthålla de nuvarande huvudmännens anspråk vad gäller kompetens och pris bör avtalet omprövas.

Utskottet anser att den föreslagna ombildningen av QZ till ett dotterbolag under statliga DAFA Data AB är en för alla parter godtagbar lösning. För att minimera eventuella negativa konsekvenser för framför allt högskolan vill utskottet tillägga följande.

Utskottet utgår från att regeringen noga följer utvecklingen vid det nya bolaget vad gäller kompetens och prissättning och att de nuvarande huvudmännen, om bolaget under garantiperioden inte kan erbjuda dem en godtagbar service och deras efterfrågan därför minskar, får skälig kompensation för sina garantiåtaganden vid anslagsberäkningen för ifrågavarande budgetår.

Utskottet har till skillnad från vad som hävdas i motion 1987/88:Ub4 inte funnit att de framtida arbetsuppgifter som skisserats för bolaget skulle innebära myndighetsutövning och därmed strida mot regeringsformen. Utskottet vill dock framhålla att en rimlig tolkning av avtalets 4 § anmärkning 8 där det bl.a. sägs att bolaget skall beredas tillfälle att konkurrera på lika villkor som övriga datorcentraler måste vara att det nya bolaget får tillfälle att erbjuda sina tjänster, men att beslut om att utnyttja bolagets tjänster fattas av högskolan.

Med hänvisning till vad utskottet nyss anfört är utskottet berett att tillstyrka att riksdagen bemyndigar regeringen att godkänna ett *avtal* i huvudsaklig överensstämmelse med det avtal som träffats den 29 februari 1988 om QZ. Utskottet föreslår, att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Ub4 och 1987/88:Fi13 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om *eventuell kompensation för huvudmännens garantiåtaganden*.

Utskottet tillstyrker också de förslag till ändringar av anslagsbeloppen som är en följd av att det nya bolaget skall betala sina *lokalkostnader* samt kompensationen för detta till de nuvarande huvudmännen. Därmed kommer förslagsanslaget, som i propositionen av misstag betecknats som reservationsanslag, D 5. Lokalkostnader m.m. vid högskoleenheterna för budgetåret 1988/89 att uppgå till 1 454 060 000 kr. och reservationsanslaget D 7. Vissa särskilda utgifter inom högskolan m.m. för budgetåret 1988/89 att uppgå till 18 142 000 kr.

Utskottet hemställer

1. beträffande *universitets- och högskoleämbetets arbetsuppgifter* att riksdagen utan erinran lägger till handlingarna vad som anförts i proposition 1987/88:109,

2. beträffande *utökade resurser till utrustning* att riksdagen med anledning av proposition 1987/88:95 bilaga 2 till *Inredning och utrustning av lokaler vid högskoleenheterna m.m.* för budgetåret 1988/89 – med ändring av vad riksdagen tidigare anvisat (UbU 1987/88:30, rskr. 1987/88:162) – anvisar ett med 4 000 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 418 000 000 kr.,

3. beträffande *datorcentralen för högre utbildning och forskning i Stockholm*

att riksdagen utan erinran lägger till handlingarna vad som anförts i proposition 1987/88:109,

4. beträffande *avtal om datorcentralen för högre utbildning och forskning i Stockholm samt eventuell kompensation för huvudmännens garantiåtaganden*

att riksdagen med bifall till proposition 1987/88:95, bilaga 2 och med anledning av motionerna 1987/88:Ub4 och 1987/88:Fi13 yrkande 7 bemyndigar regeringen att godkänna ett avtal i huvudsaklig överensstämmelse med det avtal som träffats den 29 februari 1988 om datorcentralen för högre utbildning och forskning i Stockholm samt som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

5. beträffande *det nya bolagets lokalkostnader*

att riksdagen med anledning av proposition 1987/88:95, bilaga 2 till *Lokalkostnader m.m. vid högskoleenheterna* för budgetåret 1988/89 – med ändring av vad riksdagen tidigare anvisat (UbU 1987/88:21, rskr. 1987/88:206) – anvisar ett med 5 000 000 kr. nedräknat förslagsanslag av 1 454 060 000 kr.,

6. beträffande *kompensation till nuvarande huvudmän*

att riksdagen med bifall till proposition 1987/88:95, bilaga 2 till *Vissa särskilda utgifter inom högskolan m.m.* för budgetåret 1988/89 – med ändring av vad riksdagen tidigare anvisat (UbU 1987/88:21, rskr. 1987/88:206) – anvisar ett med 5 000 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 18 142 000 kr.

Stockholm den 28 april 1988

På utbildningsutskottets vägnar

Lars Gustafsson

Närvarande: Lars Gustafsson (s), Pär Granstedt (c), Lars Svensson (s), Ingvar Johnsson (s), Göran Allmér (m), Barbro Nilsson (s), Margareta Hemmingsson (s), Lars Leijonborg (fp), Birger Hagård (m), Marita Bengtsson (s), Kerstin Keen (fp), Rinaldo Karlsson (s), Rune Rydén (m), Marianne Andersson (c) och Bo Hammar (vpk).

